

ΔΙΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Άν_να

Βία κατά των γυναικών

ΥΛΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
TOOLKIT

Η ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΗΛΙΚΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ

«Η Βία κατά των Γυναικών» , μια ιστορία χιλιετιών, που διογκώνεται,
εντείνεται, κλιμακώνεται δίχως τέλος...

Ας κάνουμε λοιπόν την Αρχή...

Η ΧΕΝ Ελλάδος έχει εντάξει στο στρατηγικό της σχεδιασμό την υλοποίηση διετούς προγράμματος με θέμα τη Βία κατά των Γυναικών και στόχο την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των γυναικών και της ευρύτερης κοινότητας, γενικότερα, σχετικά με τις μορφές βίας κατά των γυναικών, όπως αυτές αναδεικνύονται κάθε στιγμή και σε κάθε κοινωνικό χώρο που ζει η Γυναίκα.

Άν_να

Περιεχόμενα

ΥΛΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ:

- Βασική ορολογία
- Βιωματικές ασκήσεις

Χ.Ε.Ν. ΕΛΛΑΔΟΣ

Y.W.C.A. OF GREECE

Άννα

Βασική Ορολογία

Άννα

Πώς θα μιλήσουμε για την **βία**,
αν δεν εξοικειωθούμε με την
ορολογία της;

Βασική Ορολογία

Άννα

**Για να δράσω,
χρειάζεται πρώτα
να κατανοήσω...**

1. Έμφυλη Βία

Η έμφυλη βία είναι:

- αυτή που ασκείται στους ανθρώπους με αφορμή το φύλο τους
- διαταξική, διαχρονική, διατοπική - ασκείται, κυρίως, σε γυναίκες κάθε ηλικίας και κοινωνικής τάξης, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο (έμμεσες διακρίσεις)

δημιουργείται και αναπαράγεται με:

- τα έμφυλα πρότυπα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις
- τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ των φύλων

Άν_να

Μορφές Έμφυλης Βίας

ΣΩΜΑΤΙΚΗ: επιθέσεις, κακοποίηση, τραυματισμοί

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ: βιασμοί, πορνεία, trafficking, παρενόχληση

ΕΘΙΜΙΚΗ: κλειτοριδεκτομές, δολοφονίες για λόγους τιμής

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ: πιέσεις και απειλές στην ίδια ή και σε μέλη της οικογένειας

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ / ΛΕΚΤΙΚΗ: χρήση/αναπαραγωγή σεξιστικών συμβόλων, λέξεων και εκφράσεων (γλώσσα)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ: παρακράτηση χρημάτων, οικονομική εκμετάλλευση

ΈΜΜΕΣΗ ΒΙΑ: αποκλεισμός ή / και περιθωριοποίηση σε επαγγελματικούς χώρους, στη δημόσια σφαίρα, γενικότερα στην κοινωνική - πολιτική ζωή

Βασική Ορολογία

Που συναντάται

✓
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

✓
ΕΡΓΑΣΙΑ

✓
ΕΡΓΑΣΙΑ

✓
ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ /
ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

✓
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

✓
ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ

✓
ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΦΑΙΡΑ

✓
ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ
ΠΟΡΝΕΙΑΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: Ενδοοικογενειακή βία

αφορά σε όλες τις ηλικίες και τα 2 φύλα. Μεγαλύτερα ποσοστά, σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα, αφορούν σε γυναίκες, παιδιά, αλλά και ηλικιωμένα άτομα, ΑμΕΑ, κλπ. Η βία στο πλαίσιο της οικογένειας μπορεί να είναι σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, οικονομική ή συνδυασμός τους.

ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗ ΣΧΕΣΗ: μεταξύ συντρόφων εκτός οικογενειακού πλαισίου.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: παιδιά και έφηβοι, αλλά και εκπαιδευτικοί

υφίστανται βία σωματική ή / και λεκτική, περιθωριοποίηση, κλπ βασισμένη στα στερεότυπα του φύλου.

Άν_να

ΕΡΓΑΣΙΑ: ασκείται με άμεσο και έμμεσο τρόπο

οι γυναίκες εργαζόμενες (σε μεγαλύτερο ποσοστό) ενδέχεται να υφίστανται **σεξουαλική παρενόχληση**, ψυχολογική ή σεξουαλική και σωματική επίθεση, να γίνονται αποδέκτες ειρωνικών σχολίων, δήθεν αθώων αστεϊσμών, σεξιστικών πειραγμάτων και ανεκδότων. Ενδέχεται, ακόμα, και να εκβιάζονται για σεξουαλική συνεύρεση.

Οι ασκούντες έμμεση ή άμεση έμφυλη βία στο χώρο εργασίας είναι, κυρίως, **ανώτεροι δικοιμητικά**, αλλά και ισόβαθμοι ή χαμηλότερης βαθμίδας συνεργάτες. Στον **έμμεσο τρόπο περιλαμβάνεται και η προσπάθεια παρεμπόδισης της καριέρας** ή ο αποκλεισμός από οικονομικά ή άλλα οφέλη, αν η εργαζόμενη δεν υποκύψει στις σεξουαλικές προτάσεις του προϊστάμενου ή του εργοδότη. Στον ίδιο βαθμό και άντρες ενδέχεται να υφίστανται παρενόχληση στον εργασιακό χώρο **βασισμένη στα πρότυπα της "αρρενωπότητας"**.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ: στο δρόμο

η άσκηση βίας μπορεί να είναι λεκτική, σωματική, σεξουαλική: υποτιμητικά σχόλια, πειράγματα, επιθέσεις... η παρουσία των γυναικών στον δρόμο δεν "επιτρέπεται" κάποιες ώρες της ημέρας, δεν "επιτρέπεται" σε συγκεκριμένα μέρη. Έτσι, όταν πέφτουν θύματα σεξιστικής βίας, συχνά, ενοχοποιούνται γι' αυτό που τους συνέβη, διότι βρίσκονταν σε χώρο και σε ώρα που δεν "αρμόζει" στο φύλο τους

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΡΝΕΙΑΣ: σύμφωνα με τις απόψεις των περισσότερων φεμινιστικών, ανθρωπιστικών, κλπ οργανώσεων, η πορνεία προσεγγίζεται ως μια μορφή βίας σε βάρος του γυναικείου φύλου. Αποτελεί μια μορφή εμπορευματοποίησης, υποτίμησης και εξευτελισμού του γυναικείου σώματος, αλλά και της σεξουαλικής πράξης και ελευθερίας γενικότερα. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η πορνεία δεν αποτελεί "επιλογή" ή "επάγγελμα". Συχνά, οι γυναίκες που κάνουν πορνεία γίνονται εύκολα θύματα σεξιστικής βίας (σεξουαλικής, σωματικής και ψυχολογικής).

ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ/ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ:

Τα σώματα και οι ζωές των γυναικών, αν και αποτελούν τον "άμαχο" πληθυσμό, εμπλέκονται στην εμπόλεμη ζώνη. Οι αντίπαλοι στρατοί **κακοποιούν και βιάζουν γυναίκες** (ή/ και παιδιά) των αντιπάλων ως μέσον εκδίκησης, ως τρόπο **εξευτελισμού του αντιπάλου στρατοπέδου**.

Έτσι, οι γυναίκες, τα κορίτσια, αλλά και τα μικρά αγόρια και οι έφηβοι που δεν συμμετέχουν στις συρράξεις αποτελούν **"παράπλευρες"** απώλειες: **κυνηγιούνται, βιάζονται, αιχμαλωτίζονται ως σκλάβες/σκλάβοι του σεξ**, τα κορίτσια και οι γυναίκες γεννούν τα παιδιά των βιαστών τους ή/και θανατώνονται στην προσπάθειά τους να διαφύγουν.

Άν_να

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΦΑΙΡΑ:

οι γυναίκες **δεν αποκλείονται άμεσα** (στις περισσότερες χώρες του κόσμου) από την **πολιτική ζωή του τόπου** και τα κέντρα λήψης αποφάσεων, όπως γινόταν παλαιότερα, ώστε αυτό να συνιστά **άμεση θεσμική διάκριση** **διάκριση** και **έμμεση μορφή βίας λόγω φύλου**. Ωστόσο, με έμμεσους τρόπους προβάλλονται περισσότερο οι άντρες, ακόμα και αν οι γυναίκες δεν αποκλείονται θεσμικά. Άλλος ένα τρόπος έμμεσου αποκλεισμού είναι και η άνιση κατανομή των εσωοικιακών / οικογενειακών υποχρεώσεων και εργασιών, στις οποίες οι περισσότερες γυναίκες αφιερώνουν το χρόνο τους.

Άν_να

Βασική Ορολογία

Άν_να

ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΕΣ

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ

ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

Ασκείται λόγω φύλου, σε βάρος γυναικών κάθε ηλικίας από άνδρες με τους οποίους διατηρούν συγγενική ή άλλη σχέση ή/και από άγνωστους άνδρες

ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ

Diana E. H. Russel
Εγκληματολόγος

1976

Η πρώτη αναφορά
στον όρο
"γυναικοκτονία"

Diana E. H. Russel
Εγκληματολόγος

1992

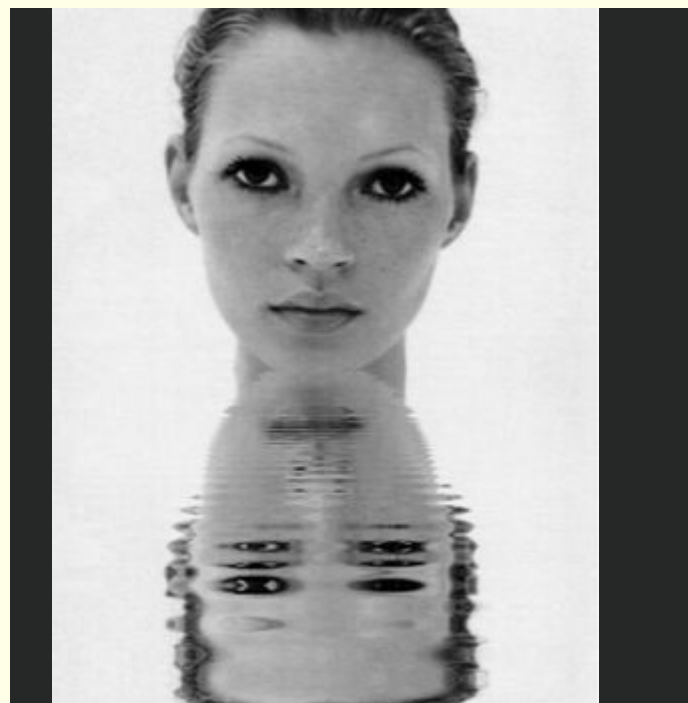
Jill Radford
Ακαδημαϊκός

1992

"FEMICIDE:
The politics of woman killing"
Συλλογή Δοκιμίων

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

*"γυναικοκτονία είναι η ανθρωποκτονία από πρόθεση γυναικών, **επειδή είναι γυναίκες**. Η γυναικτονία, συνήθως, διαπράττεται από άντρες, αλλά κάποιες φορές συνεργούν και γυναίκες, συνήθως μέλη της ίδιας οικογένειας..."*

Ά_ν_να

ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ

Μπορεί να αφορά εγκλήματα "τιμής" ή "εγκλήματα πάθους", όπως θανατώσεις **γυναικών** από τους συζύγους τους ή από τους συντρόφους τους ή άλλα μέλη της οικογένειας ως **αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης κακοποιητικής σε βάρος τους συμπεριφοράς**.

Η **γυναικοκτονία** είναι, επίσης, ένας **τρόπος εξόντωσης των γυναικών** από παλαιότερων χρόνων (κυνήγι μαγισσών, 13ος - 17ος αι. Μεσαιωνική Ευρώπη & ΗΠΑ) που εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι σήμερα.

Η χρήση του όρου "**γυναικοκτονία**" αναδεικνύει το γεγονός της θανάτωσης των γυναικών λόγω του φύλου τους.

Αυτό δεν σημαίνει πως οι υπόλοιπες ζωές δεν έχουν αξία ούτε πως όλες οι δολοφονίες γυναικών είναι γυναικοκτονίες.

ΣΕΞΙΣΜΟΣ

Ο σεξισμός συνδέεται με τις προκαταλήψεις και τα έμφυλα διαχρονικά στερεότυπα των φύλων που συναντώνται σε μια κοινωνία. Γενικότερα, συνδέεται με τις έμφυλες διακρίσεις, με τις διακρίσεις που δημιουργούνται αναφορικά με το φύλο ενός ατόμου.

Μπορεί να αφορά και στα 2 φύλα, αλλά έχει αποδειχθεί ότι ασκείται, κυρίως, σε βάρος των γυναικών. Στηρίζεται στην **ανισότητα μεταξύ των φύλων**, στην πεποίθηση ότι το ένα φύλο είναι βιολογικά, ηθικά και πνευματικά ανώτερο από το άλλο. Ο σεξισμός μπορεί να οδηγήσει στην σεξουαλική παρενόχληση, στο βιασμό, σε εκδηλώσεις μίσους (**μισογυνισμός**), ακόμα και στην γυναικοκτονία. **Ο σεξισμός αναπτύσσεται στο πλαίσιο της πατριαρχικής κοινωνίας** (διαχρονικά, διατοπικά). Αποτελεί το γενεσιουργό αίτιο των έμφυλων ιδεολογημάτων και συμπεριφορών.

Βασική Ορολογία

Ο σεξισμός μπορεί να εμφανισθεί:

Στο **σπίτι και την οικογένεια** όπου σημαίνει την άνιση κατανομή της εσωοικιακής εργασίας με τη συνεπαγόμενη υποτίμησή της και την αντίστοιχη κοινωνική αναγνώριση της εξωοικιακής εργασίας, σημαίνει οικονομική εξάρτηση που ενδέχεται να φτάσει στην άσκηση της βίας. Τα σεξιστικά επιχειρήματα προβάλλονται για να δικαιολογούνται οι έμφυλες διακρίσεις σε βάρος μελών της οικογένειας.

Στον **επαγγελματικό / εργασιακό χώρο** σημαίνει διακρίσεις σε "αντρικά" & "γυναικεία" επαγγέλματα, διακρίσεις στους μισθούς, διακρίσεις στις προσλήψεις. Σημαίνει εφαρμογή πρακτικών "γυάλινης οροφής", ανεργία, υποαπασχόληση ή ετεροαπασχόληση. Σημαίνει άσκηση έμμεσων ή άμεσων σεξουαλικών πιέσεων, πειραγμάτων, αστεϊσμών. Σημαίνει διακρίσεις σε βάρος εγκύων γυναικών, ελλειμματική υποστήριξη μονογονεϊκών οικογενειών, κτλ.

Σε **όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης** με την έννοια της απαγόρευσης μόρφωσης των κοριτσιών, καθώς και με την υποστήριξη της άποψης ότι ορισμένα μαθήματα δεν "κάνουν" για κορίτσια (ή για αγόρια). Επίσης, η άσκηση πιθανής έμφυλης βίας (λεκτικής, σωματικής, ψυχολογικής, ηλεκτρονικής) βασίζεται στα σεξιστικά έμφυλα στερεότυπα.

Ο σεξισμός μπορεί να εμφανισθεί:

Στη δημόσια ζωή όπου συνιστά τη μειωμένη παρουσία των γυναικών στην πολιτική σκηνή της χώρας και την ελλειμματική εκπροσώπησή τους σε ανώτερες επαγγελματικές θέσεις (γυάλινη οροφή). Η αυστηρή κριτική σε βάρος γυναικών που εμφανίζονται στη δημόσια σκηνή με τη χρήση σεξιστικών κριτηρίων ή σεξιστικής ορολογίας είναι ένα παράδειγμα σεξισμού.

Στη γλώσσα όπου αφορά τη χρήση όρων και εννοιών που αγνοούν ή απαξιώνουν τις γυναίκες ή την υιοθέτηση του αρσενικού γένους για να υποδηλωθούν και τα 2 φύλα. Η σεξιστική χρήση της γλώσσας αντικατοπτρίζει τη σεξιστική σύλληψη της πραγματικότητας.

Βασική ή Ορολογία

Ο σεξισμός μπορεί να εμφανισθεί:

Στις περισσότερες θρησκείες, σύμφωνα με τις οποίες οι γυναίκες θεωρούνται "κατώτερες", "αμαρτωλές", "ακάθαρτες" και συνήθως αποκλείονται από το ιερατείο ή και ορισμένους χώρους (άβατα). Σε ορισμένες περιπτώσεις "επιτρέπεται" ακόμα και η χρήση βίας σε βάρος γυναικών ή κοριτσιών λόγω θρησκευτικών / κοινωνικών εθίμων (κλειτοριδεκτομή και λιθοβολισμοί γυναικών έως θανάτου για λόγους "τιμής").

Συνοπτικά, ο σεξισμός με έμμεσο ή άμεσο τρόπο εμποδίζει την ισότητα και την άσκηση των δικαιωμάτων των γυναικών αμφισβητώντας την ανθρώπινη υπόστασή τους, άμεσα ή έμμεσα. "Επιτρέπει" την άσκηση βίας "δικαιολογώντας" την ως "μειωμένης σημασίας" ή υποβαθίζοντάς την ως "μεμονωμένη" ενέργεια.

Θεωρεί "φυσική" την εκμετάλλευση της γυναικείας σεξουαλικότητας (πορνογραφία, πορνεία, διακίνηση γυναικών, σεξιστικά ανέκδοτα)

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ

Είναι οποιαδήποτε ανεπιθύμητη λεκτική, μη λεκτική ή σωματική συμπεριφορά σεξουαλικού χαρακτήρα που αποσκοπεί ή έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος (άρθρο2, παρ. 1δ του νόμου 3896/2010).

ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ

Πρόκειται για ατομικές ή ομαδικές πεποιθήσεις σε βάρος μιας ομάδας ανθρώπων, πεποιθήσεις που σχηματίζονται εκ των προτέρων και δεν βασίζονται σε επιστημονικά κριτήρια. Υπάρχουν θετικές προκαταλήψεις για τις ομάδες που ανήκουμε "εμείς" και αρνητικές για ομάδες που ανήκουν οι "άλλοι".

Άν_να

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ

ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ ΑΤΟΜΟΥ Η' ΟΜΑΔΑΣ

Παραβλέπονται τα ατομικά χαρακτηριστικά, ενώ αναδεικνύονται τα στερεοτυπικά βάσει φύλου, ηλικίας, κοινωνικής τάξης, εθνικής καταγωγής κλπ

ΕΜΦΥΛΕΣ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ & ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ

Δημιουργούν 2 κοινωνικές ταυτότητες: αυτή που βιώνουμε και αυτή που οι άλλοι μας έχουν καθορίσει

Η ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ "ΧΑΣΜΑΤΟΣ" ΜΠΟΡΕΙ
ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΜΦΥΛΩΝ
ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Το βιολογικό φύλο & το κοινωνικό φύλο

Sex and gender

Το βιολογικό φύλο ενός ατόμου είναι γενετικά καθορισμένο, ενώ το κοινωνικό φύλο είναι πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο. Επομένως το "φύλο" ως κατηγορία σχέσης ή και στερεότυπο είναι πολιτισμικά καθορισμένο και οργανώνει κοινωνικές σχέσεις.

Οι σχέσεις του κοινωνικού φύλου (gender relations) είναι σχέσεις που βασίζονται στις πολιτισμικές σημασίες του αρσενικού και του θηλυκού, ενώ η μελέτη των έμφυλων σχέσεων προϋποθέτει την κατανόηση των αντίστοιχων σημασιών.

Έμφυλοι Ρόλοι

Οι ρόλοι βάσει του φύλου που είναι ευρέως αποδεκτοί και καθορίζουν τη συμπεριφορά και τη λειτουργία των φύλων στην κοινωνία ή τις διαπροσωπικές σχέσεις, κτλ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΦΥΛΟΥ

Η ταυτότητα φύλου βασίζεται τόσο στα ανατομικά χαρακτηριστικά του ατόμου όσο και στην αντίληψη που έχει το άτομο για τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του φύλου του. Τα χαρακτηριστικά αυτά αποδίδονται σε άνδρες και γυναίκες από το εκάστοτε κοινωνικό περιβάλλον στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησης του παιδιού.